

μου λείπει ή χρειάζουμένη αξιοσύνη. Σκέφτηκα πώς μπορεί νά γίνω αίτια νά συλλογιστούνε καμ- πόσοι ποιά είναι τὸ ἀληθινὸ σφερό τῆς πατρίδας, κ' ἔτσι ἀφίνοντας κατὰ μέρος τὰ προσωπικά νά δου- λέψουμε ὅλοι ἐνωμένοι γιὰ τοῦ Γένους τὸ καλὸ.

Πόλη

πάντα δικός σου
ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ

ΚΑΛΕΣΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Τὸ δαίλι σβύν· ξεφυγοῦν στὸν οὐρανὸ τὰ ρόδα,
Στὸν ὕμνὸ τῆς ξενιτιάς οἱ μενεξέδες.
Φεγγάρι δὲ μὲ ξέχασες, καὶ νύ·
Προβαίνει στοῦρανοῦ τὴν ἐρημίαν,
Ρίχνοντας φῶς στὴν ὕδαρην
Τὴν κάμαρά μου, τὴν ἀραχνασμένη...
Ὅλα ἐδῶ πέρα ἀλλάξανε καὶ τίποτα δὲ μένει·
Αἰγὲς, χαρὲς, συναπαντήματα κ' ἀγῶνες.
Δὲ μένει τίποτα ἐδῶ πέρα...
Μονάχα ἐὼς σὰν πάντα, ὅπως καὶ πρῶτα
Ἀπάνου ἀπ' τὸν καθρέφτη τοῦ Σαρανικοῦ,
Ἀγέλαστο, χλωμὸ, στοχαστικόν,
Ὑψώνεσαι, παράπονο τοῦ αἰθέρα.
Ἀλήθεια! πῶς ταυριάζαμε τὸ βράδι αὐτὸ κ' οἱ δύο.
Μεσ' στὴ βαρεὶά κ' ἀργόθυμη ὥρα
Κάτι νὰ βροῦμε ψάχνουμε κατὰ χαμένο κλαίμε.
Χαμήλωσε καὶ κάθησε κοιτᾶ σὲ μένα τώρα,
Ἀγνάντια ἀπ' τὸ μπαλκόνι μου στὴ λεύκα,
Ὅ ἕνας τὸν ἄλλο νὰ παρηγορήσῃ.
Ὅσα ζητήσεις
Τραγούδια στὴ χρυσόπλαση τὴν ἄρα θὰ σοῦ εἰπῶ.
Καὶ σὺ θὰ μοῦ ἱστορήσῃς
Γιὰ ἕνα σπιτάκι ἡλιόλουστο κ' ἀφρόνιστο,
Γιὰ κάποιο στόμα
Ποῦ τὸνομα μου ἐπρόφερε θὰ μίσησα,
Κ' ἀκόμα
Γιὰ δύο ματάκια ποῦ δακρύζονε
Τὸ πέλαιο θωρῶντας.

Γενέθην, Τρυγητὴς 1907.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΑΙ
ΚΑΙ ΤΟ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΜΑΣ ΖΗΤΗΜΑ»

Στὸ ἀποκάτωμα ἐνός λαοῦ, ποῦ ἀρέθηκε νὰ τὸν διοικούν οἱ μικροπρόνθοι μικροσυμφεροντολόγοι μικρο- πολιτικοί, καὶ τὸ παραμικρὸ ἀντάρσιαμα εἶνε σοβαρὸ κ' ἀξιοσπούδαστο γεγονός, ποῦ μπορεί νὰ μᾶς δώ- σει ἐλπίδες. Κ' εἶνε γεγονός, ὅτι τώρα τελευταῖα οἱ κάπιοι λοῖοι ξεφωνίζουν κ' ἀκούγονται. Ὅπως

εἶνε γεγονός, ὅτι οἱ ὅλγοι ζωντανὸι δὲν ἔπαψαν ποτὶ νὰ κινούνται.

Ὅστε ἡ δουλιὰ προοδεύει. Δουλιὰ διμορφή. Δου- λιὰ ὑστερική καὶ δουλιὰ ἡρεμὴ κ' ἐπίμονη.

Κι ἡ μιὰ κ' ἡ ἄλλη, ὡς τὰ σήμερα, σκάφτει λα- γούμια στὸ Καθεστῶς. Ἐργασία τίμια. Ἐργασία, ποῦ γίνεται ἀκόμα στὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν καὶ ξεσπᾷ μ' ἐγερτήρια καὶ μ' ἀγγέλματα μιᾶς ἱπαναστάσεως εἰρηνικῆς, ἰδεολογικῆς. Ἐπαναστάσεως κατὰ τῆς Διοικήσεως τῆς Ρουτίνας, κατὰ τῶν Προλήψεων καὶ κατὰ τοῦ Δασκαλισμοῦ. Ἐπαναστάσεως, ποῦ θέλει τὴ χειραφέτησιν τῆς Ἐθνικῆς Συνειδήσεως, τῆς Τέ- χνης καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐγκεφάλου.

Καὶ φαινόμενο παραδοξότατο, σημεῖο τῶν και- ρῶν, τρανότατη ἀποδείξις τοῦ ἀνταρξιασμοῦ ποῦ λέγαμε, ἐν ᾧ μιλεῖ ὁ παραξενότατος Γιαννόπουλος ὅχι μόνον τὸν ἀκούνε ὅλοι, ἀλλὰ καὶ συμφωνοῦν ἀκόμα σὲ πολλὰ μαζὶ του ὡς καὶ οἱ ἀγαθοποικιλότατοι νοικοκυραῖοι πελάτες τῆς α' Ἐστίας.

Καὶ γιὰ νὰρθομε στὰ τελευταῖα σημεῖα, ποῦ βεβαιώνουν τὸ ἄλλο ποῦ εἴπαμε, ὅτι ἡ Δουλιὰ προ- οδεύει... Ὁ Γαβριηλίδης, ὁ σφριγηλότερος καὶ ἰдео- λογότατος τῶν πολιτευομένων Ρωμιῶν—διότι πολι- τεύεται πραγματικά, ὅπως ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ Κοινὰ καὶ μιλεῖ γι' αὐτὰ—τᾶβαλε τώρα τελευταῖα μὲ τὸ Βουλευτήριον καὶ μὲ τὴν τάξιν, νὰ ποῦμε, τὴν ἀστικήν, ποῦχει τὴ δύναμιν καὶ τὸ συμφέρον νὰ θέλει τέτιο τὸ Βουλευτήριον, γιὰτὶ τρώει κ' ἀποζεῖ ἀπὸ τὸ Κασβελάκι, ὅπως ἔλεγε ὁ γέρο—Κανάρης. Ἐσή- κωσε λοιπὸν ἡ ὑστερική α' Ἀκρόπολις τὴν παντιέρα τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ στὴ φούρια τῆς καλεῖ ἀνά- μιχτα βοηθοῦς στὸ ἔργο τῆς ἀνασυντάξεως τῆς Χώ- ρας, δικηγόρους καὶ παπάδες, γιατροὺς καὶ βιομή- χανους, δασκάλους καὶ ἀξιωματικούς, ἀνθυπολόγιους καὶ τραπεζίτες, κτηματίες καὶ ἀπένταρους, κ' ὅλη τὴν ἀστικὴν τάξιν καὶ τοὺς Ἰάπωνες μαζὶ τῆς Βουλῆς.

Καλεῖ, θῆλεγε κανένας, ὅλους ἐναντίον ὧν. Ποῦ, ὅπως ξέρεῖ τὸ Γαβριηλίδης, θ' ἀναγνώριζε ὅτι δὲν εἶνε δύσκολο νὰ τὸ φαντάσθῃς. Μὰ ἐκεῖνο, ποῦ ἀπομένει πάντοτε δύσκολο ἀπὸ τὸ πρόγραμμά του νὰ καθαρῇ καὶ δυσκολότερο νὰ καθορισθῇ εἶνε τὸ «πῶς» καὶ τὸ «γιατί» θὰ συνεργασθοῦν οἱ ἄνθρω- ποὶ αὐτοί.

Πιές κοινὲς ἰδέες; Τί κοινὰ συμφέροντα; Πιά και- νὴ ἀνατροπὴ ἐνώνει τοὺς συνεργάτες αὐτούς;—Μιὰ ἀπάντησι βρισκόμε: Ὅλοι οἱ τίμιοι, (ἔτσι ἀόριστα,

ὅπου κ' ἂν ὑπάρχουν) ποῦ νιώθουν νὰ τοὺς ἐνώνει τὸ ἐνδιαφέρον (ἔτσι πάλι ἀόριστα) γιὰ τὸ Κοινὸ Συμφέρον, πρέπει νὰ δουλέψουν γι' αὐτὸ, οφείλουν νο πολιτεύονται (αὐτὸ πλέον δὲν εἶνε ἀόριστο).

Κ' ἔτσι ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν ἀοριστία τοῦ «γιατί» βγαίνει μιὰ φωτεινὴ ἠθικοπολιτικὴ ἀρχή, ποῦ μᾶς λέει: Ὅλοι ἔσεῖς οἱ τίμιοι Ρωμιοί, ὅπου, ὅπου κ' ὅ,τι κ' ἂν εἴσθῃ, ὅλοι ἔσεῖς ποῦ δὲ στέργετε τὸ παρὸν, ἔχετε πατριωτικὸ καθήκον νὰ πολιτεύσθῃτε, νὰ ἐνδιαφέρεσθῃτε δηλαδὴ γιὰ τὰ Κοινὰ καὶ νὰ ἐλέγ- χετε τοὺς πολιτικούς. Κ' ἔχετε τὸ καθήκον νὰ ζετοπίσετε ἀπὸ τὴ Διοίκησιν τῶν Κοινῶν τοὺς μικρο- συμφεροντολόγους. Καὶ τὸ ἐνδιαφέρον σας κ' ἡ Θεί- λησί σας πρέπει νὰ χαρίσῃ—γιατὶ μπορεί νὰ τὸ κά- νει—στὸν τόπον Κυβέρνησι, ποῦ θὰ σῇ δώσει Παι- δεῖα, ποῦ νὰ μὴ στραβῶναι τὰ παιδιὰ σας, Δικαιο- σύνη, ποῦ νὰ μὴ δημιουργεῖ Σαντάδες, Ἀσφάλεια, Συγκοινωνία καὶ Δουλιὰ Ἐθνική.

Ὁραῖα λόγια. Ὁραῖες ἀρχαί. Κ' ὅλ' αὐτὰ βγαλμένα μέσα ἀπὸ δημοσιογραφικόν, ἀμέθοδο κ' ἀκαθάρστο κάλεσμα σὲ μιὰ κοινὴ ἐνέργεια ὧν τῶν τίμιων καὶ προοδευτικῶν (ἔτσι ἀόριστα) στοι- χείων τοῦ Τόπου.

Ἐντελῶς ἀντίθετα, τώρα τελευταῖα, θέλησε νὰ ἐργασθῇ γιὰ τὸ ἴδιον ζήτημα ὁ κ. Σκληρός. Καὶ μὲ τὸ διαδασμένο βιβλίον του, γραμμένο μὲ τάξιν καὶ μὲ μέθοδο, ξερά κοφτὰ μᾶς λέει: «Πρέπει νὰ γίνῃ ἀνα- τίμησις ὧν τῶν τιμημάτων» στὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν. Ἀλλ' αὐτὸ νὰ τὸ προσμένετε μόνον σὰν ἀπο- τέλεσμα μιᾶς ριζικῆς ἀνατροπῆς τῶν Κοινωνικῶν συνθηκῶν. Καὶ γιὰ τὴν ἀνατροπὴ αὐτὴ πρέπει νὰ δουλέψουν ὁ προοδευτικὸς κόσμος, ἡ φοιτηταρία, τὰ ριζοσπαστικὰ στοιχεῖα κ' οἱ Δημοτικισταί. Ὅλοι αὐτοὶ ἀντάμα πρέπει νὰ στραφοῦν στοὺς προλετά- ριους (ἐργάτες) νὰ τοὺς ὀργανώσουν σὲ τάξιν χαρ- αχτηριστικὴ καὶ νὰ τοὺς μορφώσουν, γιὰ νὰ μαθῶν ὅτι τὰ συμφέροντά τους εἶνε ἀντίθετα ἀπὸ τὰ συμφέροντα τῆς Ἀστικῆς Διοικοῦσας τάξεως καὶ γιὰ νὰ νιώσουν τὴ δύναμιν τους, δύναμιν ἰκανὴν ν' ἀντιμετωπίσῃ σὲ πάλιν τάξεων καὶ συμφερόντων τὴ δύναμιν τῆς Ἀστι- κῆς τάξεως. Ἀπὸ τὴν πάλιν αὐτὴ τῶν τάξεων, ποῦ θὰ γίνῃται μὲ νόμιμα μέσα... (Κοινοβουλευτικὴ μορφή τοῦ Σοσιαλισμοῦ. Γερμανικὴ, δηλαδὴ, μορφή. Καὶ θέλαμε νὰ ρωτήσουμε τὸ συγγραφεὶν: γιὰτὶ βρίσκει, ὅτι ὁ Ρωμιὸς σοσιαλιστὴς θὰ ὁμιλεῖ πε- ρισσότερο τὸ Γερμανὸν κ' ἔχει τὸ Γάλλο σοσιαλιστὴ; Μήπως ἀνακάλυψε ὁ συγγραφεὺς κάποια βαθύτερη

στερέφουσε ξαφνικά οἱ πηγὲς τῆς ζωῆς ποῦ τῆς ἔχου- νε τὸ φῶς, ἀπὸ τὸν πύθον τοῦ νὰ βρατάζονε τάπο- τελέσματα τῆς ραδιογραφίας, νὰ τοῦ γειάνουνε ὀλό- τελα τὴν Κατινούλα. Εἶχε ὅμως τώρα κ' ἄλλο σκο- πό. Ποιὸς ξέρεῖ ἂν ἄδικα τὴν εἶχε. Ὁ Ἀντρέας, τὸ αἶμα ποῦ λένε, δὲν τὸ ξεχώριζε ἀπὸ τὸ ὕλικο, δὲν ξεχώριζε τὴ δύναμιν ἀπὸ τὴν ὕλην. Τὴ θέλησιν ἄξαφνα τὴν περνοῦμε γιὰ κάτι ἄπιαστο, ἐνῶ μπορεί νὰναῖ μόνον καὶ μόνον κάτι τις ἄφαντο. Ἀέρας ἡ θέ- λησιν δὲ γίνεται νὰ εἶναι, ἡ πιδὸ σκέττα νὰ τὸ πῶ- με, δὲ γίνεται νὰ εἶναι τίποτε ἡ θέλησιν, ἀφοῦ κ' ὁ αἰέρας εἶναι κάτι. Μιὰ μορφή θῆχῃ κ' ἡ θέλησιν μᾶς. Στὴν ἀπλή τὴν κούβιντα, σὰ μιλοῦνε ἀντάμα δύο νομάτοι, ἡ θέλησιν τοῦ ἐνὸς ἀδύνατο νὰ μὴ φουξ στὰ φρονητικά ἢ ἂν προτιμᾷς στὸν ἐγκέφαλον τοῦ ἄλλου- νοῦ, εἰδεμὴ δὲ θὰ ὑπάρχει κούβιντα, μιὰ καὶ ἀνγκά- ζονται νὰκούσουνε τὰ λόγια, νὰ παρακολουθήσουνε τὴν ἰδίαν ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, ἐνεργώντας μὲ τὴν ἐνέργειαν κ' οἱ δύο. Ἡ ἐνέργεια πῶς μεταδίδεται ἀπὸ τὸν ἕνα στὸν ἄλλον; Κάπου θὰ χτυπᾷ. Καὶ πῶς νὰ χτυπήσῃ τὸ αἶμα, πῶς νὰ ἐνεργήσῃ τὸ τίποτα; Κανένας ἀόρατος ἡλεκτρισμός, κάτι κύματα, κανένα ῥέμα θὰ τρέχῃ ἀναμεταξύ τους δύο μᾶς τοὺς συντρό- φους. Τὸ ῥέμα ἴσως τὸ ξεδιαλίσουνε, ἴσως τὸ συστή-

ματίσουνε κατόπι καὶ τὸ πιᾶσουνε. Μὰ εἶναι τάχα- τις τρέλλα νὰ θέλῃ κανεὶς κ' ἀπὸ τώρα; Νὰ θέλῃ, μ' ὅλη τὴν ὁρμή, μ' ὅλη τὴν μπόρα τῆς ψυχῆς του. Μ' ὅλη τὴ συνέργειαν τῆς νεβρική του, μ' ὅλο τοῦ τὸ εἶναι. Γιατὶ νὰ χάνεται μιὰ τέτοια θέλησιν; Γιατὶ νὰ μὴν πᾶν ἐκεῖ ποῦ τὴ σπρώχνεις; Καὶ τὸ ῥέμα ἐκεῖνο τῆς θέλησίν του, ποῦ τοῦ τὴν πολλαπλασιᾷ- ζανε μέσα τοῦ ἡ λάχταρα κ' ὁ ἀγῶνας, ὁ Ἀντρέας κάθε μέρα, θέλοντας γιὰ τὴν Κατινούλα, βάζοντας τὴν Κατινούλα μὲ τὸ νοῦ του, τῆς τῶστελενε, τῆς τὸ ξεμάκρυνε, τῆς τὸ παρατραβῶσε ὡς ἐκεῖ πέρα, νὰ μπῇ στὰ σωθικά της.

Βέβαιον εἶναι πῶς εἶτε ὅπως τὸ στοχαζότανε ὁ φίλος της, εἶτε ἄλλιως, ἡ θέλησιν τοῦ Ἀντρέα δου- λεβε καὶ δούλεβε στάπობαθα τῆς Κατινούλας. Εἶχε καὶ δικὴ τῆς θέλησιν, μοναδικὴ μάλιστα, τὸ κορίτσι. Μὰ ποιὸς θὰ μᾶς πῇ τί θᾶξίζε, τί θὰ κατάφερνε ἡ θέλησιν της, ἢ δὲν εἶτανε ὁ Ἀντρέας; Μόνον, πα- ραιτημένη, χωρὶς βοηθὸ ἢ μὲ βοηθοὺς ὅποιους τύ- χαινε, θὰ ζοῦσε ἀραγες ἀκόμη; Πόσοι πεθάνανε, γιὰτὶ στὸ πλερό τους δὲ βρέθηκε πλερό ποῦ νὰκ- κουμπήσουνε, ὅχι γιὰτὶ τοὺς ἔρριξε κάτω ἡ ἀβρῶστια! Λοιπὸν καὶ ἡ θέλησιν κάτι μπορεί, ἔξον ἂν τάποδῶ- σης ὅλα στὴν ἀγάπην, ἐπειδὴ κ' ἡ θέλησιν τί ἄλλο

εἶναι; Τί ἄλλο εἶναι ἡ ὁρμή ποῦ ἀπὸ τὰ στήθια μᾶς πετιέται γιὰ νὰ χωρέσῃ ὡς καὶ στὰ στήθια σου; Μήπως κ' ἢ δὲν τὴν ἀγαποῦσε καθαφτὸ τὴν Κατι- νούλα ὁ Ἀντρέας, δὲ θᾶμοιζε ἡ θέλησιν τοῦ μὲ τὴν ἀγάπην; Μήπως καὶ προτοῦ φυτρώσῃ στάπόμεσά του ἀγάπην ποῦ καὶ τώρα δὲν τὴν ἐβλεπε, μήπως κ' ὅταν ἀπὸ σπλαχνία, στὸ Χαμονοκόρφι, ἔξαφνα, διαβά- ζοντας τὸ Σοφοκλή, τὴ συλλογίστηκε ποῦ πονοῦσε, μήπως δὲν τὴ γλύτωσε καὶ τότες μὲ θέλησιν ποῦ τοῦ ἐρχότανε ἀπὸ τὴν ἀγάπην, καί, ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς Ὀλίας, τὸ ξέρω, ἀπὸ ἀγάπην ὀρισμένη, ἀπὸ ἀ- γάπην, πιδὸ σωστὰ νὰ ξετάσῃ, μιᾶς καρδιάς ποῦ εἶ- ναι ἄξια νὰγαπᾷ καὶ νὰ θέλῃ, ἀπὸ ἀγάπην ὅμως, ὅ- πως κ' ἂν εἶναι; Μήπως καὶ τώρα, ὅση θέλησιν κ' ἂν εἶχε ἀπὸ φυσικὴ τῆς ἡ Κατινούλα, δὲν κινεῖσε τὴ θέλησιν της, δὲν τὴ γιγάντωνε ἡ θέλησιν τοῦ Ἀντρέα ἡ λαχταριστή; Καὶ μήπως δὲν εἶναι ἀφτὰ ἔργα πλημμυρισμένης στὸν ἄνθρωπον ἀγάπης, ποῦ πό- τε τοῦ τὴ νιώθῃ καὶ τὴ μολογᾷ, ποῦ πότε της ἀ- νοιῶντάς τοῦ ξεχειλίζει σὲ κάθε κύμα τῆς ψυχῆς του;

Ἡ ψυχὴ τῆς Κατινούλας, γιὰ νὰνχαλλιάσῃ, γιὰ νὰ κάμῃ θέλησιν, δὲ χρειάζότανε καὶ τόσα, δὲ χρειάζότανε τὴν καθαφτὸ τὴν ἀγάπην καθὼς τὴν ἐν-